

Lainvalmisteluosasto
Yksityisoikeuden yksikkö

LAUSUNTO

28.10.2015

OM 153/43/2015

Valtiovarainministeriö

valtiovarainministerio@vm.fi

Lausuntopyyntönnä 21.10.2015
VM033:00/2014

LUONNOS HALLITUKSEN ESITYKSEKSI LAIKSI ARVO-OSUUSJÄRJESTELMÄSTÄ JA SELVITYSTOIMINNASTA SEKÄ ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Valtiovarainministeriö on pyytänyt oikeusministeriön lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoinnasta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Lausuntopyyntönnä on pyydetty keskittymään ehdotuksiin osakeomistusten yleisöjulkisuuden ja viranomaisten tiedonsaannin turvaamisesta, kun tiedot arvopaperien omistajista ovat ulkomaisessa arvopaperikeskuksessa tai ulkomaisessa säilyttäjäpankissa.

Oikeusministeriö esittää lausuntonaan seuraavan.

Esitysluonnoksen mukaan hallintarekisteröinti sallittaisiin myös suomalaisille sijoittajille kahden vuoden siirtymäajan jälkeen. Ehdotusta on perusteltu ennen kaikkea arvopaperisäilytystä koskevan kilpailun avaamisella nykytilanteeseen verrattuna. Suomessa nykyisin käytössä olevat pakolliset suorat arvo-osuustilit, joilla olevien arvo-osuuksien omistajatiedot ovat saatavilla arvopaperikeskuksesta, ovat turvanneet suomalaisen osakeomistuksen yleisöjulkisuuden ja viranomaisten tiedonsaannin.

Esityksen tavoitteena on yleisöjulkisuuden pitäminen vähintään nykytasolla. Tämän toteuttamiseksi arvopaperisäilyttäjien pitäisi luoda järjestelmät, joilla suomalaisten osakeomistukset arvo-osuusjärjestelmään liitetyissä suomalaisissa yhtiöissä voidaan hakea tekemällä kyselyjä Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämän käyttöliittymän kautta. Jos säilytysketju ulottuu ulkomaille, omistajatietoja ei kuitenkaan todennäköisesti saataisi, koska ulkomailta toimivilla säilyttäjillä ei ole velvollisuutta omistajatietojen toimittamiseen. Esitys on siten tältä osin omiaan heikentämään yleisöjulk-

kisua nykyisestä. Tosin nykyäänkin on tosiasiaa mahdollista, että ulkomaista säilyttäjää käyttävän suomalaisen sijoittajan, jonka arvo-osuudet hallintarekisteröidään kiellon vastaisesti, omistuksista ei saada tietoa.

Viranomaisten tietojensaannin varmistamiseksi ehdotetaan, että hallintarekisteröinnin hoitajan olisi pyynnöstä ilmoitettava Finanssivalvonnalle tai muulle viranomaiselle sen lakisääteisen tehtävän suorittamiseksi yksilöityjä tietoja arvo-osuuden omistajasta. Esityksen perustelujen mukaan velvollisuus tietojen toimittamiseen olisi hallintarekisteröinnin hoitajalla myös silloin, kun arvo-osuuksia hallinnoidaan moniportaisesti säilytysketjussa. Velvollisuus toimittaa tietoja koskisi myös hallintarekisteröinnin hoitajana toimivaa arvopaperikeskuksen ulkomaista osapuolta.

Hallintarekisteröinnin hoitajan tietojensaanti on ilmeisesti tarkoitus varmistaa hallintarekisteröinnin hoitajan ja arvo-osuuden omistajan kesken tehtävällä sopimuksella (AOJL 4 luvun 5 §:n 2 momentti). Tämä ei kuitenkaan liene käytännössä mahdollista, jos omistaja ei ole suoraan hallintarekisteröinnin hoitajan asiakkaana vaan etäämmällä moniportaisessa säilytysketjussa esimerkiksi ulkomailla toimivan säilyttäjän asiakkaana, koska hallintarekisteröinnin hoitajan ja omistajan välillä ei tällöin normaalisti ole sopimussuhdetta. Epäselväksi jää, mitä esityksellä on tältä osin tarkoitettu. Esitystä tai ainakin sen perusteluja on täydennettävä, ennen kuin voidaan arvioida sen vaikutuksia viranomaisten tietojensaannin kannalta.

EU:n arvopaperikeskusasetus antaa suomalaiselle yhtiölle myös oikeuden laskea osakkeensa liikkeeseen toisessa jäsenvaltiossa olevan arvopaperikeskuksen kautta. Esityksen mukaan näissä tilanteissa liikkeeseenlaskijan olisi viranomaisen lakisääteisen tehtävän täytäntöönpanon turvaamiseksi tehtävä arvopaperikeskuksen kanssa sopimus, jonka nojalla viranomaiselle toimitetaan viipymättä tiedot osakasluetteloon merkitystä omistajasta, joka voisi olla joko lopullinen sijoittaja tai hallintarekisteröinnin hoitaja. Suomalaisia sijoittajia koskevia omistajatietoja ei siten esityksen perusteella välttämättä saada edes viranomaisten käyttöön. Esityksessä olisi vähintäänkin selkeästi perusteltava, miksi liikkeeseenlaskijan arvopaperikeskuksen kanssa tekemään sopimukseen perustuva viranomaisten tietojensaantioikeus on rajoitettu osakasluetteloon merkittyihin omistajiin.

Viranomaisten tietojensaannin osalta lausuntopyynnössä on mainittu, että VM:ssä valmistellaan erikseen verolainsäädäntöön tarvittavat muutokset ja kansainvälisen automaattisen verotietojen vaihdon aloittaminen. Lisäksi lausuntopyynnössä viitataan VM:n rahanpesulainsäädännön uudistamistyöryhmässä valmisteltaviin rahanpesulainsäädännön muutoksiin. Ehdotukset viranomaisten tietojensaannin varmistamiseksi ovat kannatettavia, mutta näiden mainintojen pohjalta ei vielä voida tehdä kovin pitkälle meneviä arvioita viranomaisten tietojensaannin turvaamisesta jatkossa, mikäli hallintarekisteröinti sallitaan myös suomalaisille sijoittajille.

Lausuntopyynnössä pyydettyjen osakeomistusten yleisöjulkisuutta ja viranomaisten tiedonsaantia koskevien arvioiden lisäksi oikeusministeriö viittaa asiassa aiemmin antamiinsa lausuntoihin, joissa on muun ohessa pidetty hyvin epätodennäköisenä, että Suomen nykyinen suoria arvo-osuustilejä edellyttävä järjestelmä katsottaisiin asetuksen vastaiseksi. Päätös hallintarekisteröinnin sallimisesta suomalaisille sijoittajille on siten tehtävä arvioimalla kilpailun avaamisesta seuraavaa hyötyä ja ehdotuksen vaikutuksia omistuksen yleisöjulkisuuden ja viranomaisten tietojensaannin toteutumiseen.

Ylijohtaja

Asko Välimaa

Lainsäädäntöjohtaja

Antti T. Leinonen